

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א. שאר הנסקלין דלא כתיב בהו סקילה ... במות יומתו ... דמיהם בם גמרי	2.....			
ב. מות יומת המכה רצה הוא ... שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו	2.....			
ג. אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה	3.....			
ד. ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה	3.....			
ה. והמגדף והעובר	עבודה זרה	6.....		
ו. והנותן	מזרעו	למולך	7.....	
ז. ובעל	אוב	וידעוני	7.....	
ח. והמחלל	את	השבת	7.....	
ט. והמקלל	אביו	ואמו	7.....	
י. והבא	על	נערה	המאורסה	8.....
יא.	והמסית	9.....		
יב.	והמדיח	10.....		
יג.	והמכשף	12.....		
יד. ובן	סורר	ומורה	14.....	

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

טו.	הבא על האם חייב עליה משום אם ומשום אשת אב ... הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו ... הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש ... בין מן האירוסין בין מן הנישואין.....14
טז.	איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות איסור מצוה שניות מדברי סופרים.....15
יז.	שמצוה לשמוע דברי חכמים.....15

דף נג.

א. שאר הנסקלין דלא כתיב בהו סקילה ... במות יומתו ... דמיהם במ גמרי

כבר התבאר לעיל דף נב: שכל¹ מקום שנאמר בתורה מות יומתו דמיהם גם הרי הן בסקילה².

ב. מות יומת המכה רצח הוא... שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול להמיתו

כבר התבאר לעיל דף מה: שמי שעמד על נפשו³ ולא יכלו בית דין לאוסרו⁴ עד שימיתוהו במיתה שהוא חייב בה הורגין אותו עדיו בכל מיתה שיכולין להמיתו בה מאחר שנגמר דינו ואין רשות לשאר העם להמיתו תחלה.

¹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יד הלכה א

² ופירש"י שם " דמיו בו - זו סקילה וכן כל מקום שנאמר דמיו בו דמיהם במ ולמדנו מאוב וידעוני שנא' בהם באבן ירגמו אותם דמיהם במ. ופשוטו של מקרא כמו דמו בראשו אין נענש על מיתתו אלא הוא שהוא גרם לעצמו שיהרג" ועיין בגור אריה שמות פכ"א פס' י"ז [אות נ"ב]

³ רמב"ם שם פרק יד הלכה ח

⁴ ויש לדקדק שתפס רבינו דין דנקטעה יד העדים נבי מי שעמד על נפשו דמשמע דאם לא עמד על נפשו חייב ולפום סוגיין משמע דשמואל סתם מיירי בין עמד על נפשו בין לא עמד. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

במה דברים אמורים בשאר מחוייבי מיתות בית דין חוץ מן הרוצח, אבל הורג נפש שנגמר דינו רודפין אחריו בכל דבר וביד כל אדם עד שממתין אותו⁵.

ג. אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה

ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה

כל הנסקלין⁶ שבתורה שמונה עשר, כמו שיבוארו לפנינו, מהם עריות⁷ שמיתתן בסקילה.

ואלו הן: א. הבא על אמו, ב. ועל אשת אביו, ג. ועל אשת בנו והיא הנקראת בלתו⁸,

ד. ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה

⁵ יש לתמוה על רבינו שכתב שגם בשאר מחוייבי מיתה ממיתין אותם בכל מיתה שיכולין ואין חילוק בין רוצח לשאר אלא אי בעינן יד העדים בראשונה אי לא דלדידה מאי מקשה לשמואל מרוצח שאתה ממיתו בכל מיתה שאתה יכול דהא בשאר מחוייבי מיתה הכי דינא אלא שיד עדים בראשונה בעינן וה"ה גבי רוצח ואפשר לומר דכי מקשה לשמואל לישנא דברייתא דייק דקאמר שאם אי אתה יכול להמיתו דמשמע דקאי לבית דין או לכל אחד מישראל דכל הקודם בו זכה דאי קאי לעדים שאם אינם יכולים להמיתו מיבעי ליה אלא משמע דלא בעינן יד עדים בראשונה וקשיא לשמואל אבל אה"נ דשאר חייבי מיתות נמי הוי דינא דממיתין אותו בכל מיתה אלא דבעינן יד עדים בראשונה ואין לי אלא מיתה הכתובה בו פירוש יד העדים בראשונה ושני ליה דשאני רוצח דכתיב ביה מות יומת לרבות אפי' דליכא יד עדים בראשונה. כס"מ שם

⁶ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה י ואיסורי ביאה פרק א הלכה ד

⁷ ששמונה עשרה עריות אסורות מן התורה לבר מנדה וזכר ובהמה ואשת איש ואלו הן: אמו, אשת אביו, אחותו, בתו, בת בתו, בת בנו, בת אשתו, בת בתה, בת בנה, חמותו (דהיינו אם אשתו), אם חמותו (דהיינו אם אם אשתו), אם חמו (דהיינו אם אבי אשתו), אשת אחי אביו מן האב, אחות אביו, אחות אמו, בלתו (דהיינו אשת בנו), אשת אחיו שלא במקום יבום, אחות אשתו בחיי אשתו. (ביאור הגר"א אבהע"ז סי' טו ס"ק א).

⁸ בהלכות סנהדרין הזכיר רבינו ועל נערה המאורסה ובאיסורי ביאה לא הזכיר רבינו הבא על נערה המאורסה ועיין במעשה רקח שם דלא נחית למניינא ודין זה הזכירו לקמן דין ו' בהדי אשת איש דשייך ביה וגם רבינו הקדוש שינה הסדר ואולי מפני סדר הכתובים ועיין להתיי"ט ד"ה הבא על הזכור וכו' ומ"ש ועל אשת בנו והיא הנקראת בלתו נראה שנתכוון למ"ש בגמ' דף נ"ד שהקשה וליחייב נמי משום אשת בנו אמר אביי פתח הכתוב בכלתו וסיים באשת בנו לומר לך זו היא בלתו זו היא אשת בנו ע"כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ד. השוכב עם זכר שהבא על הזכר או הביא זכר עליו אפילו לא גמר ביאתו⁹ כיון שהערה בו דהיינו שהכניס¹⁰ העטרה¹¹, אם היו שניהם גדולים נסקלים שנאמר (ויקרא יח פסוק כב) וְאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה וְנֹאמַר (שם כ פסוק יג) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשָּׁכַב אֶת זָכָר מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמָתוֹ דְּמִיָּהֶם בָּם בֵּין שֶׁהִיא בּוֹעֵל אוֹ נִבְעֵל¹². ואין צריכין העדים לראות

⁹ ואפילו לא הוציא זרע וכמש"כ בטור אבהע"ז סי' כ

¹⁰ "באחוריים יש יש שתי שפיות וביניהם יש קמט וסדק עמוק וארוך ע"פ כל האחור והוא ג"כ עובי הירכיים ובאמצעיתו יש הנקב שממנו יוצא הרעי והבא על הזכור שחייב ג"כ בהעראה הנה בלי ספק שצריך שיערה בנקב ההוא ממש שהרי בשום מקום לא שנינו במשנה הבא על הזכר רק כך שנינו הבא על הזכור ופירש"י בסנהדרין דף נד ע"ב בד"ה חייב שתיים דלא מיקרי זכור אלא נקב המשכב והביאו התו"ט בסנהדרין פ"ז משנה ד' וא"כ הבא על הזכור היינו שבא על הנקב לא על הסדק א"כ העראה דזכור היינו שיכניס העטרה בנקב". (גודע ביהודה תנינא אבהע"ז סי' כג)

¹¹ היינו שבראש הגיד אינו אלא בשר ולא גוף הגיד ולהכי אינו ביאה להתחייב עליו מיתה ועיין בב"ש אבהע"ז סי' כ ס"ק ג' שהביא דברי הט"ז שחילק בין ראש העטרה שפונה לצד הנוף דהיינו החלק העליון שבוה יש חילוק אם הכניס העטרה או לא אבל חלק העטרה הפונה למטה לצד הקרקע ששם מתקצרת העטרה והלכת עד סמוך לראש הגיד ששם יש שביל בין שני הקצוות שמגיעים זה אל זה זה הווה כנוף הגיד עצמו ומיד כשנכנס הווה ביאה וחייב ולכן אם הכניס גם צד התחתון חייב מיד וא"כ יוצא שבדרך כלל חייב אף שמכניס מקצת העטרה והב"ש עצמו חלק עליו דאפי' בתחתית הגיד נקרא עטרה ואינו חייב אם הכניסה עד שיכניס הגיד עצמו דהיינו כל העטרה ועיין בדגול מרובה שם ובתשובתו בגודע ביהודה תנינא סי' כג ובחת"ס ה"ב סי' זה ואכמ"ל ועכ"פ לענין מלקות דלא תקרבו חייב אף שלא הכניס דזה נחשב קריבה וכבא דרך אברים וכנ"ל ועיין בעצי ארזים אבהע"ז סי' כ ס"ק ב

¹² חייב הנשכב משום אזהרה יתירה לר' ישמעאל כדאית ליה ולר' עקיבא כדאית ליה עיין סנהדרין פרק ארבעה מיתות נ"ד ע"ב ובכריתות ג' ע"א ומ"מ צריך אזהרה מיוחדת לנשכב, אלמא אילולי כתבה התורה אזהרה מיוחדת לא היה מחייב הנשכב, אע"פ דכל העריות כגון אם והדומה דלא כתיב אזהרה רק להשוכב מ"מ חייבים שניהם בשוה, כמבואר בכמה מקומות בש"ס (כריתות י' ע"ב ועוד) ור"מ כאן פ"א ה"א ופ"ה משגנות ה"ב. וברש"י כריתות ג' ע"א ד"ה דאמר רבי אבהו, הקשה קושיה זאת למה צריך לאו מיוחד לנשכב, ותירץ דגבי עריות שגם האשה מתנהגה קרינן ביה ונכרתו הנפשות העושות (ויקרא י"ח, כ"ט), אבל גבי משכב זכר דהנשכב אינו נהנה בעי אזהרה מיוחדת ולכאורה דברי הרש"י (הנ"ל) צ"ע מש"ס דבבא קמא ל"ב ע"א, דמבואר שם דהנשכב אינו עושה מעשה, ומקשה הש"ס הכתיב ונכרתו הנפשות העושות, ומשני דהוא עביד מעשה והנאה לתרווייהו איתא. ועיין בתוס' שם ד"ה איהו, שכתבו דלענין הטאת ולענין מלקות חייבת אע"ג דלית בה מעשה דהתורה אחשביה להנאה מעשה. ולפי דעת רש"י דהנשכב זכר לא מתנהגה, א"כ היאך חייב בקרבן ומלקות הא לא קעביד מעשה וגם הנאה אין לו, ולחלק בין נשכב זכר (לשאר עריות) דחוק, וצ"ע. ועיין תוס' יבמות נ"ד ע"ב ד"ה בזכור מהו, כתבו טעם אחר דצריך אזהרה מיוחדת לנשכב כיון דלא הוי דרך ביאה, עי"ש: מנחת חינוך - מצוה קפט - אות ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כמכחול בשפופרת¹³, אלא משיראו העדים אותם דבוקים זה בזה כדרך המנאפים דהיינו ששוכבין זה על זה בקירוב בשר¹⁴, נהרגים על זה

ה. השוכב עם בהמה, שכל הבא¹⁵ על הבהמה או שהביא בהמה עליו בין כדרכה בין שלא כדרכה שניהן נסקלין גם האדם וגם הבהמה שנאמר (ויקרא יח פסוק כג) ובכל בהמה לא תתן שכבתך לממאה בה " ונאמר (שם פסוק טו) ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו בין שרבעה או הביאה עליו.

ו. והאשה¹⁶ המביאה את הבהמה עליה. שאשה שהביאה בהמה עליה כיון שהערתה בה הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה שניהם האשה והבהמה נסקלים שנאמר (שם) ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה וגו' ונאמר (שם טו) ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם בם.

¹³ דהיינו הכנסת האברים זה לזה וכמו שפירש"י מכות דף ז ע"א "שפופרת קנה חלול שנותנין בו כחול לכחול עינים מכחול הוא קיסם דק שבו נוטלין הצבע מתוך הקנה".

¹⁴ כך פירש בשו"ת מהרש"ל סי' לג וכן בשו"ת הרמ"א סי' יב גבי שאר עריות לאפוקי שוכבים זה לצד זה או שהם בבגדיהם שאז אינם נהרגים ומסתברא דה"ה הכא ומעם הדבר עיין בנודע ביהודה שם סי' יא שכתב ע"פ הרמב"ם בפ"ו מהל' א"ב הל' י"ט וז"ל "אין העדים נוקקין לראות המנאפים כמכחול בשפופרת אלא משיראו אותם דבוקין זה על זה כדרך כל הבועלין נהרגין בראיה זו ואין אומרים שמא לא הערה מפני שחזקת צורה זו שהערה עכ"ל. הנה למדנו מדברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל שנתן טעם למה סגי אם רואין כדרך המנאפים הואיל ואיכא חזקה שאם שוכבין זה על זה בקירוב בשר בודאי הערה ולכך נהרגין". אמנם בקירוב בשר הביא מחלוקת ראשונים וז"ל "אבל צריכין אנו לעיין מהו כדרך המנאפים, רש"י במכות שם פירש משינהגו עסקי ניאוף ששוכבים בקירוב בשר ונוהגים בדרך תשמיש עכ"ל רש"י. ומדסיים ונוהגים בדרך תשמיש מכלל ששכיבה עליה בקירוב בשר לחוד לא סגי עד שיראו שנוהגים בדרך תשמיש. ולדעתי כוונת רש"י בזה שהוא מתנענע עליה ועוסק בדישה כדרך המנאפים אבל אם ראו רק שוכב עליה בקירוב בשר ואפילו רגליו בין רגליה אכתי אין זה ראייה שכבר הכנים המכחול אלא רק ראייה שמכין עצמו לדבר זה ורצונו לעשות כן ואכתי אולי הישב לעשות ולא עשה מעשה ואולי נתחרט ונפלה אימת העבירה עליו, אלא בעינין לראות שארי עסקי תנועה הרגיל בשעת תשמיש שאין צריך הסתכלות כל כך. אכן בשיטה מקובצת שם כתב בשם הר"ר יהונתן משיראו כדרך המנאפים כלומר שיעמוד האיש על כריסה של אשה אע"פ שאין העדים רואים אם מערה בערותה אם לאו שכיון שכל כך פרץ פרצה כזו על אשת חבירו אי אפשר שלא גמר תאותו עכ"ל. ומדבריו משמע דלא כמו שכתבתי ואעפ"כ ממשמעות דברי רש"י אינני זו שכוונתו כמ שכתבתי" אמנם עיין באחרונים שהקשו עליו מהא דחייב בהעראה והתחלת העראה היא בלא תנועה. וא"כ מספיק קירוב בשר לחוד בלא תנועה ולכאורה ה"ה נמי הכא בענין משכב זכור

¹⁵ רמב"ם איסורי ביאה פ"א הט"ז חינוך מצוה רי

¹⁶ שם הלכה יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ה. והמגדף והעובד עבודה זרה

מהם איסורי ע"ז ואלו הן ז. המגדף, ה. ועובד עכו"ם, שכל¹⁷ המודה בעבודת כוכבים שהיא אמת אף על פי שלא עבדה, הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, (כמו שיתבאר במסכת כריתות דף ז: בעזחי"ת) ואחד העובד עבודת כוכבים ואחד המגדף את ה' שנאמר (במדבר טו פסוק ל) וְהִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיַד רָמָה מִן הָאֲזָרָה וּמִן הַגֵּר אֶת ה' הוּא מְגַדֵּף. ושניהם נסקלין.

וכל העובד כוכבים¹⁸ ברצונו¹⁹ בזדון חייב כרת, ואם היו שם עדים והתראה נסקל, ואם עבד בשגגה מביא קרבן חטאת קבוע. (כמו שיתבאר שם ב.).

כיצד; המשתחוה, או זובח (פי' שוחט), או מקטיר, או מנסך, לאחד מכל מיני עבודת כוכבים חייב.

עבודת הרבה קבעו עובדי כוכבים לכל צלם וצלם ולכל צורה וצורה, ועבודת זה אינה כעבודת זה, כגון פעור שעבודתו שפוער אדם עצמו לו, ומרקוליס שעבודתו שיזרוק לו אבנים או יסקל מלפניו אבנים. ואזהרה של עבודות אלו וכיוצא בהן הוא מה שכתוב "ולא תעבדם", ואינו חייב בהם אלא בדרך עבודתם. אבל המשתחוה וזובח ומקטיר ומנסך, חייב סקילה אפילו היה אותו הע"ז הנעבד אין מדרכו שייעבד באחד מהאופנים ההם מהן. וזה הוא שיקראוהו "שלא כדרכה".

המקבל עליו אחד מכל מיני עבודת כוכבים באלוה חייב סקילה,²⁰ ואפילו הגביה²¹ לבנה ואמר לה אלי אתה וכן כל כיוצא בדבור זה חייב. ואפילו חזר בו בתוך כדי דיבור ואמר; "אין זה אלי", אין חזרתו כלום אלא נסקל.

הרואה צורה²² שאינה נעבדת והוא חושק בה מאהבה,²³ כגון שחשק בצורה זו מפני מלאכתה שהיתה נאה ביותר לו, או שחושק בה משום יופי הצורה, אפי' עבדה באחת

¹⁷ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ו

¹⁸ שם פ"ג ה"א

¹⁹ למעוטי אונס, משום דאמר' בהו ירהג ואל יעבור וסד"א שאם עבר ולא נהרג עונשין אותו ב"ד (שו"ת רדב"ז ח"ה ללשונות הרמב"ם סי' קל"ז):

²⁰ כך היא דעת הרמב"ם הכא אבל דעת הרמב"ן הכא בהשנות דעובר משום "לא יהיה לך אלוהים אחרים" וכו'. ועיין מנ"ח כ"ו אות א':

²¹ ועיין בלח"מ דלא בעי' שיעשה מעשה, אלא אפי' באמירה לחוד חייב.:

²² הלי' עכום פ"ו ה"ג דרכ"ת ק"ג ס"ק ד'

²³ עיין באר שבע כריתות ג' ב':

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מד' עבודות פטור²⁴ אם לא קיבלה באלוה. ואפי' אם היא ע"ז הנעבדת אבל עובדיה עובדים אותה מחמת יופיה פטור אם לא קיבלה כנ"ל. אבל אם קיבלה באלוה חייב סקילה אם עבדה דרך עבודתה או באחת מארבע עבודות אפי' שלא כדרך עבודתה אע"ג שעבדה מאהבה.

ו. והנותן מזרעו למולך

ט. והנותן מזרעו²⁵ למולך ברצונו ובזדון חייב כרת, בשוגג מביא חטאת קבועה, ואם עשה בעדים והתראה נסקל שנאמר ויקרא כ פסוק ב) אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לְמֹלֶךְ מוֹת יוֹמָת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בְּאֶבֶן. ופרטי דיניו יבוארו להלן דף סד בעזרי"ת.

ז. ובעל אוב וידעוני

י. ובעל אוב, יא. ובעל ידעוני²⁶ שהעושה אוב או ידעוני ברצונו בזדון חייב כרת, ואם היו שם עדים והתראה נסקל, היה שוגג מביא חטאת קבועה. ודיניהם יבוארו להלן דף סה בעזרי"ת.

ח. והמחלל את השבת

יב. שביתה בשביעי²⁷ ממלאכה מצות עשה שנאמר (שמות כג פסוק יב) וביום השביעי תשבת, וכל העושה בו מלאכה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר (שם כ פסוק י) לא תעשה כל מלאכה, ומה הוא חייב על עשיית מלאכה, אם עשה ברצונו בזדון חייב כרת, ואם היו שם עדים והתראה נסקל, ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קבועה.

ט. והמקלל אביו ואמו

²⁴ כס"מ שם, ובמנ"ח כ"ו א' וז"ל "אבל בדבר שאינה עבודה זרה כלל ואין עובדין כלל לדבר זה והוא ג"כ אומר שאינו עובר, מה איכפת לן זה שמשתחוה או שזובה, כיון דאומר שאינו מחשיב כלל ומכל שכן במכוין לבזות":

²⁵ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ו הלכה ג

²⁶ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ו הלכה א

²⁷ רמב"ם הלכות שבת פרק א הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

יג. המקלל אביו²⁸ ואמו²⁹ אפילו לאחר מיתתן, חייב סקילה, אחד האיש ואחד האשה שקללו. ונסקל שנאמר (ויקרא כ פסוק ט) אָבִיו וְאִמּוֹ קָלַל דָּמִיו בַּיּוֹם³⁰, ואחד המקלל בחייהן או לאחר מיתתן הרי זה נסקל³¹, וצריך עדים והתראה כשאר כל מחוייבי מיתות בית דין, ואחד האיש ואחד האשה וכן הטומטום והאנדרוגינוס, והוא שיהיו גדולים שהגיעו לכלל העונשין.

במה דברים אמורים, שקללום בשם מהשמות המיוחדים³², אבל קללם בכינוי³³, אינו חייב אלא בלאו, כמו המקלל אחד מישראל³⁴. ויבואר להלן (שם ודף פה בעזה"ת)

י. והבא על נערה המאורסה

²⁸ רמב"ם הלכות ממרים פרק ה הלכה א שו"ע ונו"כ יו"ד רמא א

²⁹ ובמשלי פ"כ פס' כ' "מקלל אביו ואמו ידעך נרו באישון חשך" ועיין במלבי"ם שם שפי' "המקלל אביו ואמו יולדיו יצוייר בשני אופנים, א. איש שהחיים למעמסה עליו וחושב בלבו שהרעות בעולם יותר מן הטובות (כמו שהביא המורה שהיה בן דעת איזה כתות) ושע"כ המציאות הוא לרע, וטוב לו ההעדר, ומקלל אביו ואמו שהיו סבה אל מציאותו באלה החיים הרעים, ועליו אמר שידעך נרו באישון חשך שגר האדם הוא מזלו והצלחתו הזורח על ראשו, וגם מי שנרו כהה או כבה עדיין יש אור קצת, כמו שדעך נרו בלילה ורואה לאור הלבנה, והוא התקוה אשר בלב כל איש, אבל האיש הזה ידעך נרו וישאר באישון חשך בלא אור תקוה ויחול כלל, כמ"ש נר רשעים ידעך, ורשעים בחשך, ידמו, ב. יש עוד אופן שמקלל אביו ואמו בעבור הנחלה שרוצה שימותו קודם כדי שירש נחלתם במהרה ועל בן חיי יולדיו קשים עליו" וכו'

³⁰ זה מבואר בכתוב וכל מקום שנאמר דמיו בו דינו בסקילה והחמיר הכתוב במקלל יותר מן המכה משום דאית ביה תרתי קלון אביו ואמו והוצאת שם שמים לבטלה ודבר ידוע שהסקילה המורה מהחנק והרי תרי טעמי שייכי בין מחיים בין לאחר מיתה מה שאין בן במכה דלא שייך אלא מחיים.

³¹ דלא במקלל שאר אדם מישראל דאינו חייב לאחר מיתה או ביוצא ליהרג וילפי' ליה מקרא בסנהדרין פ"ה ב' ועיין מנ"ח ר"ס אות כ' דהקשה אמאי ילפי' מפסוק מיוחד לכך "דאי אמרינן דאינו חייב לאחר מיתה דגבי אב צריך ג"כ במקויים שבעמך, א"כ גם המקלל אביו טריפה פטור, א"כ היאך כתבה התורה דמקלל אביו חייב סקילה, יתעורר קושיית הש"ס חולין י"א ע"ב דילמא לאו אביו הוא" ואין לתרין דאולי' בתר רובא דלא אזלינן בתר רובא היכא דאיכא שני מיעוטים והכא איכא מיעוט שמא אביו טריפי ומיעוט שמא לאו אביו הוא ועיי"ש מה שהאריך בזה.

³² ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות [יסוה"ת פ"ו ה"ב] ויש גורסין ג"כ אהי"ה אשר אהי"ה [שו"ע סי' רע"ו סעי' ט' בשם טור]. ועיין מנ"ח הביא מה' ראשונים דיש דס"ל דאינו חייב אלא בשם המיוחד ממש דהיינו הווייה ויש דיעות דגם אדנות אבל שאר שמות לא ויש ראשונים דשאר שמות הווייה כינויים

³³ כגון חנון קנא רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחוק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

³⁴ ועיי"ש שלדעת הראב"ד גם ע"ז אינו לוקה אלא בשם המיוחד דד' אותיות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יד. הבא על הנערה אם היתה³⁵ נערה מאורשה שניהם בסקילה שנאמר (דברים כב פסוק כג כד) **כִּי יִהְיֶה נַעֲרָ בְּתוּלָה מְאֻרְשָׁה לְאִישׁ וּגְוִי וּסְקָלָתָם אֹתָם בְּאַבְנִים וְמָתוּ וּגְוִי.**

יא. והמסית

טו. המסית אחד³⁶ מישראל בין איש בין אשה הרי זה נסקל אף על פי שלא עבד המסית³⁷ ולא המוסת עבודת כוכבים אלא מפני שהורהו לעבוד, בין שהיה המסית הדיוט בין שהיה נביא³⁸ בין שהיה המוסת יחיד איש או אשה או יחידים מיתתו בסקילה. ודוקא שהסית יחידים ואפילו הרבה אם הסיתם בפני עצמם אבל אם הסית רבים אינו חייב כלל³⁹ עד שיתקיימו בו התנאים המבוארים בדין מדיח⁴⁰.

הסית לשנים⁴¹ יחד⁴² הרי הן עדין⁴³ והן מביאין אותו לבית דין⁴⁴ ומעידין עליו שכך אמר להן וסוקלין אותו.

³⁵ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה ו

³⁶ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ה הלכה א

³⁷ ועיין בספר משנת חכמים מצוה כב (צפנת פענח סק"א) דהא דמבואר בחולין ד ע"ב, כי יסיתך, אין הסתה אלא ע"י אכילה ושתייה, אינו לעיכוב, רק דהש"ס קאמר דדרך הסתה בכך, אבל בלא אכילה ושתייה ג"כ הוי הסתה

³⁸ השתא ודאי יש תימא גדול על רבינו שהוא פסק כאן כרבנן כפי הנראה נביא שהדיח בסקילה ובהלכות יסודי התורה פרק תשיעי כתב וז"ל לפיכך אם יעמוד איש וכו' וביאר שהנביא שבא לעקור דבר מן התורה יחנק כמו שכתב למטה וכן אם עקר וכו' עוד כתב שם דאם אמר עבדוה היום ולמחר בטלוה שיהנק. לח"מ שם

³⁹ ואפשר דהמעם דרבים לא מימשכי, וגזירת הכתוב הוא

⁴⁰ מנחת חינוך מצוה תסב אות ד

⁴¹ במרדליות הים סנהדרין סז ע"א אות ו הוכיח מזה דבמסית לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה שהרי לרמב"ם עדות פח"י ה"ב אם היה הכחשה יחד עם ההזמה אין להם דין זוממין וא"כ כאן אם יאמרו על העדים עמנו הייתם א"כ מכחישים גם גופה של עדות כיון שאם הם לא היו שם את מי הסית אותו המסית וא"כ אין דין הזמה וע"כ דלא בעינן עדות שאתה יכול להזימה ועיין מנחת חינוך שם אות ו

⁴² דאל"ה הרי היא עדות מיוחדת שאין חייב בדיני נפשות ודלא כלח"מ שם שכתב דאירי שהסית כל אחד לבדו כי היכי דלא ליחשב רבים (מנחת חינוך שם אות ד) וכן מדויק ברש"י סנהדרין סז ע"א ד"ה אמר לשנים "יחד הן עצמן" וכו'

⁴³ וצריכים להיות עדים כשרים ככל דיני עדות אבל אם הם פסולי עדות באיזה פסול שפסולים לדיני נפשות, פסולים גם כאן, דאין חומרא במסית משאר דיני נפשות רק מה שמפורש בש"ס, (מנחת חינוך שם אות ו)

⁴⁴ עיין שו"ת רע"א סי' רי"א שהקשה דמדיון זה מוכח דהניסת אינו בעל דין כיון שיכול להעיד וא"כ איך משכחת ניסת ע"י קרוב או כדכתיב כי יסתך אחיך בן אמך וכו' הא הניסת יפסול העדים מדין נמצא אחד מהם קרוב או פסול עיין מכות דף ו ובראשונים שם וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

וכן אם הסית⁴⁵ לאחד והיה אחר עמו הרי הם עדין וסוקלין אותו⁴⁶.
י"א⁴⁷ שרבים היינו שלושה והמסית שלושה אינו בכלל מסית ואינו חייב א"כ יושלמו
בו דיני מדיח וי"א⁴⁸ שרבים היינו עשרה, יבואר להלן דף סא סוס ז בעזה"ת.

יב. והמדיח

טז. אסור⁴⁹ להדיח בני ישראל אחר עבודה זרה ולזרו אותם על כך ואף על
פי שהמדיח הזה לא יעבדנה ולא יעשה לה פעולה מן הפעולות רק הקריאה
לבד.

מדיחי עיר מישראל⁵⁰ הרי אלו נסקלין⁵¹, אע"פ שהם עצמם לא עבדו עבודת
כוכבים אלא הדיחו את יושבי עירם עד שעבדו אותה ואזהרה⁵².

ואינו נקרא מדיח⁵³ א"כ הדיח ואמר נלך ונעבוד בעבודה פלונית שדרך אותה עבודת
כוכבים להעבד או נלך ונזבח או נלך ונקטר או נלך ונסך או נלך ונשתחוה או נלך

⁴⁵ משנת חכמים מצוה כב יבין שמועה סק"ב

⁴⁶ ובזה גם התו"ט המובא לקמן שגבי חכמה בעי' דוקא שנים מוסתים או שני עדים אבל לא המוסת ועד אחד
הכא שלא בהכמנה מודה (מנחת חינוך שם אות ו)

⁴⁷ מנחת חינוך שם אות ד וראיתו "דאי אפשר לומר (דרבים) היינו שנים, דהא מבואר במשנה בסנהדרין ס"ז
ע"א אמר לשנים הן עדין וכו', וכן מבואר ברמב"ם כאן סוף ה"ב, ואי אפשר לומר דהסית כל אחד בפני עצמו,
דא"כ היאך מעידין עליו הא הויא לה עדות מיוחדת בדיני נפשות ואינה עדות כלל, ואעפ"י שמסית המור לענין
התראה, מ"מ אין לנו רק מה שנתפרש בש"ס, ופשיטא דלכל שאר הדברים שיה לדיני נפשות. על כרחך
לשנים (ביחד) הוי יחידים, ורבים היינו שלשה, כמבואר ביו"ד סי' רכ"ח סכ"א גבי נדר על דעת רבים דהיינו
שלשה, ועיין בניטין מ"ו ע"א. וראיתי בלחם משנה כאן שכתב חילוק זה, בין אם המוסת יחיד דחייב המסית,
ובין אם הם רבים אינו חייב כמו שמבואר בפ"ד, וכתב, מה שמבואר ברמב"ם כאן יחידים היינו לכל אחד
בפני עצמו, וכן מה שכתב הרמב"ם המסית לשנים הן עדים היינו כל אחד בפני עצמו וכו'. והוא תמוה, היאך
יכולים להרגו בעדות מיוחדת, על כרחך מדמבואר במשנה דלשנים הוי מסית אלמא דנקראו יחידים, ולשלשה
דמצינו דנקראו רבים לא הוי דין מסית וצריכים כל התנאים של עיר הנדחת".

⁴⁸ משנת חכמים במצוה כ"ב (צפנת פענח ס"ק ו') מביא בשם מהר"א שטיין דעד עשרה הוי יחידים

⁴⁹ חינוך מצוה פז

⁵⁰ רמב"ם עבודת כוכבים פ"ד ה"א

⁵¹ אע"ג שאנשי העיר שהודחו מיתתם בסיף

⁵² ונראה פשוט דאזהרה שהוציא למדיח, היינו באופן דשייך דין עיר הנדחת, אבל בענין דאין נדונין כנדרים
והמדיחים אין נדונין כמדיחים, אינם בכלל אזהרה זו (מנחת חינוך מצוה פז אות א)

⁵³ שם ה"א - ב משנת חכמים סי' יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ונקבל באלוה ויהיו המדיחין מאותה העיר⁵⁴ ומאותו השבט⁵⁵ שנאמר מקרבך ויהיו המדיחיים שנים⁵⁶ ויותר שנאמר יצאו אנשים בני בליעל וידיחו את יושבי עירם והודחו על ידיהם כל⁵⁷ העיר או רובה⁵⁸ של עיר ממאה עד רובו של שבט⁵⁹ שאז אם היו שם עדים והתראה⁶⁰ נסקל.

ואם המדיחיים עצמם עבדו מיתתם בסקילה, ויש מסתפקים שמא מיתתם בסייף⁶¹

⁵⁴ ואינו מבואר ברמב"ם כמה צריכים המדיחיים לדור בעיר, וגבי המודחין מבואר בסנהדרין קי"ב ע"א וברמב"ם כאן ה"ט דבשלישים יום נקראו יושבי העיר, אבל כאן נלמד מתיבת עירם, נראה דצריכים לדור בעיר שנים עשר חודש, כמו שמבואר בסוגיא כאן הא להוי מבני מתא שנים עשר חודש והא להיות מיתבי מתא שלישים יום, ויושבי העיר הוי שלישים יום כמבואר לקמן, אבל עירם אפשר אינו נקרא רק אם דרין שנים עשר חודש כמבואר בגמרא כאן גבי מודר הנאה מבני העיר שנים עשר חודש, הוא הדין עירם נקראו בשנים עשר חודש כן נראה, דנקראים בני העיר כמבואר בש"ס (מנחת חינוך שם אות ט)

ועיין אור שמח שם הלכה ב וז"ל נראה דאף נשתהו שלישים יום לא מיקרי מקרבך ואף על גב דבכלל נדחים איתי בדפסק לקמן הלכה ט' ויותר נראה דבעי שיהיה מבני העיר דדיירי במתא דהא הגמרא מחלק דבני העיר בי"ב ולא סגי בשלישים יום. ואף בי"ב חודש לא סגי אם לא יש להם דירה שלהם דאינה חוזרת ביובל ואז מקרי מקרבך, וזה מורה לשון הגמרא לא דנפלה ליה בירושה א"נ במתנה מידי דאינו חוזר ביובל אבל על ידי מכר ושכירות לא מיקרי מקרבך כן נראה לי

⁵⁵ ויש לספק אי שבט אפרים ומנשה נחשבים כשנים לענין זה, או אפשר דשנים אלו נחשבים כאחד, עיין בהוריות ו' ע"ב דקאמר רבא לנחלה הוקשו וכו'. ועיין ברמב"ם פ"ג משנגות סוף ה"ב דפוסק שם כרבא דהם כשבט אחד, והרמב"ם סתם כאן, וצ"ע (שם אות ט)

⁵⁶ עיין מרכבת המשנה שם דס"ל שלגבי לעשותם עיר הנדחת בעינן שנים אבל לחייבם סקילה משום מדיח מספיק אחד

⁵⁷ ועיין בחינוך מצוה פז שדוקא כשמדיח שני אנשים או יותר נקרא מדיח ובמנחת חינוך שם הקשה עליו "ולדידי קשה כל הני מילי, דלדעתי כל שאין אנו דנין בו עיר הנדחת אין המדיחים מלאו זה"

⁵⁸ ומחצה על מחצה הרי הוא כמיעוטה של עיר (מנחת חינוך תסד אות י)

⁵⁹ משמע שאין מספיק מה שיש בעיר מאה אנשים אלא בעינן שיודחו מאה או יותר ועיין (מנחת חינוך שם)

⁶⁰ ואינו כמסית שמסית א"צ התראה כמו שמבואר בל"ת טז ועיין ביבין שמועה (שם סק"ג) שחקר לדעת הרמב"ם שם פ"ב ה"ט לענין מגדף, דדעת הכסף משנה ברמב"ם דאין צריך התראה כיון דהוא רק דיבור, ועיין ברמב"ם פ"ב מעדות ה"ד ובראב"ד, א"כ גם כאן הוא רק דיבור, אך כיון דעיר הנדחת אינה נעשית עד שיעבדו המודחים והוי ליה דיבורם גורם למעשה הוי ליה מעשה דצריך התראה

ועיין בספר משנת חכמים (שם צפנת פענח אות ה') שהקשה נהי דקיימא לן התראת ספק שמה התראה כמבואר ברמב"ם פ"ט מסנהדרין ה"ד והוא לאו המפורש בתורה, עיין ברמב"ם פ"ה משבועות ה"ב, מ"מ הא כתבו התוס' בכתובות ט"ז ע"א בד"ה וספק נפשות, אף דהתראת ספק הויא התראה, דוקא שיודע בודאי שיבוא לידי איסור משום הכי שמה התראה ע"ש, א"כ הכא נמי דילמא לא יעבדו המודחים כלל ולא איתבררא מילתא בשעת התראה ע"ש. ואפשר כיון דההתראה היא על האיסור לאו ג"כ, והלאו דמדיח עובר בשעה שמסית לחבירו דהלאו הוא ושם אלהים אחרים וגו' לא ישמע על פיך (שמות כ"ג, י"ג), נהי דהתראה צריכים ג"כ להתרות בו מיתה כמבואר ברמב"ם פ"ב מסנהדרין ה"ב, מ"מ הספק על המיתה, ועל הלאו הוי התראת ודאי, אפשר דהוי התראה לענין מיתה ג"כ (מנחת חינוך מצוה תסד אות ב)

⁶¹ בספר משנת חכמים סי' י"ט (צפנת פענח סק"א) נסתפק אם המדיחים בעצמם עבדו ג"כ בתוך אנשי העיר, אם יש עליהם דין מדיחין או הדר דינם כנדרחין. ואף דבכל מקום מי שנתחייב מיתה חמורה וקלה נידון בחמורה (סנהדרין פ"א ע"א), וכאן בתורת מדיח היה עליהם מיתה חמורה סקילה, וא"כ היאך נקל לידון בסייף, מ"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

והוא⁶² שעבדו המודחים⁶³ עבודת כוכבים או שקבלוה עליהם באלוה אבל אם לא עבדו המודחים אינו בכלל מדיח⁶⁴ ואין חייב סקילה

המסית את⁶⁵ רוב אנשי העיר הרי זה מדיח ואינו נקרא מסית, היה זה שהדיח רוב העיר נביא מיתתו בסקילה, והנדחים הרי הן כיחידים ואינם כאנשי עיר הנדחת עד שיהיו המדיחים שנים. ואחד האומר אמרה לי עבודת כוכבים עבדוה, או שאמר אמר לי הקדוש ברוך הוא עבדו עבודת כוכבים הרי זה נביא שהדיח⁶⁶, ואם הודחו אחריו רוב העיר נסקל. ויבואר עוד שם בעזה"ת

יג. והמכשף

יז. המכשף חייב⁶⁷ סקילה כשעשה מעשה כשפים, שמשנין על ידי כשפים⁶⁸ טבע הדבר המסודר מן השמים, שבמעשה הכשוף משנין הדבר להפך ממה שהוא כגון לעשות מן המטה נחש, כמו שעשו הרטומי מצרים בלהמיהם,

עיר הנדחת בעצמה, כל זמן שלא עבדו רובם בסקילה, ואחרי זה כשהיא רוב נשתנה דינם לסייף שהיא קלה, הכא נמי, ע"ש. ועיין מנחת חינוך מצוה תסד אות טז שכתב "ולפענ"ד מצד הסברא דין מדיחין עליהם, דגזירת הכתוב הוא דמדיחין בסקילה, ומה לי אם עבדו ג"כ, מ"מ הם מדיחים, והנשים והטף שלהם אין נהרגין דאין עליהם תורת נדחין כלל. ואם הנדחין נעשו מדיחין ג"כ דינם בסקילה כדין מדיח

⁶² משנת חכמים סי' יט בין שמועה אות א

⁶³ ועיין מרכבת המשנה ח"א הל' יסוה"ת פ"ט ה"א דס"ל שא"צ שכלם יעבדו אלא אפילו עבד אחד מהם חייבים
⁶⁴ אמנם הלאו דלא ישמע וגו' עובר אף בלא עבדו המודחים, ומ"מ אין לוקין דהוי ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת בין דין או לאו שאין בו מעשה (מנחת חינוך מצוה תסד אות ב)

⁶⁵ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ה הלכה ב

⁶⁶ הקשה הפר"ח וז"ל תימה דזה מנין דסתם נביא דאיתיה בנמרא אינו אלא דוקא כשמתנבא בשם ה' וכן בקרא נמי לא מיירי אלא בכה"ג ולא במתנבא בשם עבודה זרה וכן פי' רש"י וכו' אבל במתנבא בשם ע"ז משמע ודאי שדינו כשאר המתנבא בשם ע"ז דדינו בחנק וצ"ע ע"כ. מש"כ דמתנבא בשם ע"ז דינו בחנק היינו דוקא היכא שלא נתנבא לעבוד ע"ז דהיינו הדין שהזכיר רבינו בדין ו' דבאותה פרשה לא הזכיר לעבוד ע"ז ואף אם תמצא לומר דבכל מילי איירי מ"מ בדין מדיח שהודחו אחריו רוב העיר אי אפשר לחייבו משום מתנבא כיון דאף אם לא הזכיר ע"ז מחייב משום שהדיח תדע שאם לא הודחו אחריו חייב חנק משום מתנבא בשם ע"ז וכו"כ מרן פ"ד דין ו' (וט"ס יש שם) ומ"ש דבקרא נמי לא מיירי אלא בכה"ג לא ידעתי מאין הכריח הרב זה דבאותה פרשה לא הזכיר דין זה ורבינו ס"ל דכיון שהוא נביא מסתמא ודאי שאומר כן משום אלוה וכו'. מעשה רקח שם

⁶⁷ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה טו

⁶⁸ שו"ת ריב"ש סי' צ"ב ובגמ' חולין ז' ב' סנהדרין ס"ז ב' למה נקרא שמן כשפים שמכחישים פמליא של מעלה ופירש"י שעל מי שנגזר לחיות ממיתין אבל בריב"ש שם כתב "עוד שאלת. מה שאמרו רז"ל (חולין ז.). למה נקראו שמם כשפים שמכחישים פמליא של מעלה; אם הוא לשון כחש וכזב, או הוא לשון כחישה ותשות כח תשובה. ודאי לשון כחש הוא, לפי שמשנין על ידי כשפים טבע הדבר המסודר מן השמים"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שהם מעשה כשפים⁶⁹, אבל האוחז את העינים⁷⁰ והוא שיראה שעשה והוא לא עשה לוקה מכת מרדות, מפני שלא זה שנאמר במכשף בכלל (דברים יח פסוק י) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף הוא ולא שניתן לאזהרת מיתת בית דין הוא ואין לוקין עליו שנאמר (שמות כב פסוק יז) מכשפה לא תתיה. ויבואר עוד בדף סז בעה"ת

⁶⁹ ואמרו רז"ל במדרש, (שמות רבה ט' י"א) שהם נעשים ע"י מלאכי הבלה; והמלה מגזרת אש לוחם, להבה תלהט רשעים (שם) ועיין ברבינו בחיי שמות פכ"ב פס' יז "ענין הכשוף הוא חבור דברים חלוקים זה מזה וכאשר יחבר אותם הדברים למטה זה עם זה כן יתחברו ויתערבו הכחות אשר למעלה זה עם זה ותצא מביניהם פעולה נפלאה נכרית, ואיסור כלאים נוטה לזה קצת כי הוא מערבב הכחות למעלה אשר הפרוד והרחוק ראוי בהם והחבור בהם מוזק מאד והנה חרטומי מצרים עיקר חכמתם היה ענין הכשוף והיו עושים בהם דברים נפלאים בדרך טבע, ודרשו רז"ל למה נקרא שמן כשפין שמכחישים פמליא של מעלה, והכחשת הפמליא הוא כשאדם עושה למטה הרכבת דברים שהם הפך הכחות הפשוטים הנגזרים בתנועת הגלגלים ובגזרת עיריין שהם נפש להם והם הנקראים פמליא של מעלה, וראוי לאדם שיניח העולם שיתנהג כמנהגו וכפי טבעו הפשוט שהוא רצון בוראו יתברך שבראו כך ואם תתעסק בכשפים יש בזה צד הכחשה וכן דעת הרמב"ן אבל דעת רבינו חננאל ז"ל בפירושו במסכת סנהדרין מכחישין נראין כאלו מכחישין ואמר כי אין לכשפים פעולה כ"א מה שיגזור הש"י ובענין שאמר ר' חנינא לאותה אשה אין עוד מלבדו כתיב ואע"ג דמשני התם שאני ר' חנינא דנפיש זכותיה שנויא הוא ולא סמכינן עליה ואדרבי חנינא אתי תברין".

⁷⁰ ואיכא למידק על מה שאמר רבינו כאן אבל האוחז את העינים וכו' ואין לוקין עליו שזה הפך מ"ש לעיל בפרק זה האוחז את העינים לוקה. ועוד שלפי מ"ש רבינו שיראה שעשה והוא לא עשה נראה שהוא לאו שאין בו מעשה וא"כ קשה למה בתחלה חייבו מלקות הא לאו שאין בו מעשה הוא ועוד כשבא בסוף דבריו למעט ממלקות למה הוצרך לבא עליו מטעם שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד תיפוק ליה משום שהוא לאו שאין בו מעשה. ונ"ל דכל אוחז העינים הוא עושה מעשה כדי לאוחז העינים ומ"ש והוא שיראה שעשה והוא לא עשה מעשה כלל לאו למימר שלא עשה מעשה אלא היינו לומר שאותו מעשה תמהון שנראה לבני אדם שעשה לא עשאו באמת אלא שנדמה להם כך אבל ודאי שהוא עושה שום מעשה עד שאחו עיניהם להדמות להם כך ומאחר שיש בו מעשה בדין היה ללקות עליו שתיים אחת משום מעונן ואחת משום מכשף דתרווייהו איתנהו ביה דהא שנו חכמים בברייתא מעונן זה האוחז את העינים ובמתני' דס"פ ארבע מיתות משמע שהוא מכשף אלא שנפטר ממלקות דמכשף מפני שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. ואין לומר דליפטר מעונן גופיה ממלקות משום דהוי לאו שבכללות דכתיב לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף דכיון דאזהרניהו קרא דכתיב לא תנחשו ולא תעוננו לומר שכל אחד מהם לאו בפני עצמו ואינו לאו שבכללות וכ"כ רבינו בפ"ח מהלכות סנהדרין וא"כ לוקה משום לאו דמעונן ואינו לוקה משום לאו דמכשף ונמצאו דברי רבינו במ"ש לוקה ובמה שכתב שאינו לוקה קיימים:

ועוד י"ל דתרי גווני אוחז העינים הם, אחד שהוא מראה שעשה מעשה זר ותמוה חוץ מטבעו של עולם שלוקה אבל האוחז העינים שהוא טבעו של עולם כגון שמראה שנוטע קישואין וכיוצא בו מדברים שהם טבעו של עולם זה אינו לוקה. ודייק לשון רבינו שלעיל גבי לוקה כתב שמדמה בפני הרואים שעשה מעשה תמהון וכאן גבי אינו לוקה לא כתב מעשה תמהון, ודרך זה כתב מהר"י קולון בשורש ע"ו ליישב לשונות אלו אבל קשיא לי מנין לו לחלק בכך. והיר יהושע מבני בניו של רבינו תירץ דאחיזת עינים דמעשה תמהון לחוד ואחיזת עינים דמכשף לחוד וזה לא ישיגנו אלא היודע בדברים ההם. ועוד תירץ תירוץ שני שאם התרו בו משום מעונן לוקה ואם התרו בו משום מכשף אינו לוקה וזה קרוב למה שכתבתי. כס"מ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יד. וכן סורר ומורה

יה. בן סורר ומורה⁷¹ האמור בתורה הרי נתפרשה בו סקילה ולא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר, והיכן הזהיר לא תאכלו על הדם לא תאכל אכילה המביאה לידי שפיכות דמים וזו אכילת בן סורר ומורה שאינו נהרג אלא על אכילה מכוערת שאכל, שנאמר (דברים כא פסוק כ) זולל וסבא מפי השמועה למדו שזולל הוא האוכל בשר ברעבתנות וסבא השותה יין ברעבתנות. ויבואר עוד להלן דף סח: בעזה"ת

טו. הבא על האם חייב עליה משום אם ומשום אשת אב ...

הבא על אשת אב חייב משום אשת אב ומשום אשת איש

בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו ... הבא על כלתו חייב

עליה משום כלתו ומשום אשת איש ... בין מן האירוסין

בין מן הנישואין

אשת אביו⁷² ואשת בנו ואשת אחיו ואשת אחי אביו ארבעתן ערוה עליו לעולם בין מן האירוסין בין מן הנישואין בין שנתגרשו בין שלא נתגרשו בין בחיי בעליהן בין אחר מיתת בעליהן חוץ מאשת אחיו שלא הניח בן, ואם בא על אחת מהן בחיי בעלה חייב שתים, משום שאר בשר ומשום אשת איש, שחרי שניהן איסורין באין כאחד.

לפיכך הבא על אמו שהיא אשת אביו חייב שתים⁷³ בין בחיי אביו בין לאחר מיתת אביו אחת משום אמו ואחת משום אשת אביו, אחד אחיו מאביו או אחיו מאמו בין מנישואין בין מזנות אשתו ערוה עליו, אבל אשת אחי אביו מן האם הרי היא שנייה כמו שביארנו, ואחד אחותו מאביו או מאמו בין מן

⁷¹ רמב"ם הלכות ממרים פרק ז הלכה א

⁷² רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ב הלכה א ב

⁷³ הא דלא חייב אלא שתים משום דבעי למתני בין בחיי אביו בין לאחר מיתתו דהוי מלתא פסיקתא והוא הדין נמי דבחיי אביו חייב ג"כ משום אשת איש כמו שכתב לעיל אך לשון המשנה אינו מסודר כך ועיין להתוס' שם ולהרב לח"מ ז"ל. מעשה רקח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

הנישואין בין מזנות כגון שזנתה אמו או אביו עם אחרים והיתה לו אחות
מזנות הרי זו ערוה עליו שנאמר מולדת בית או מולדת חוץ.

טז. איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות איסור מצוה שניות מדברי סופרים

כבר התבאר במסכת יבמות דף כ: שאין⁷⁴ היבמה האסורה על היבם פטורה
היא וצרתה מן החליצה ומן הייבום, כמבואר שם דף ב. אלא כשהיא על
היבם באיסור ערוה וזרת, בדומה לאחות אשה שממנה למדנו פטור צרות,
מדכתיב בה אשה אל אחותה לא תקח לצרור וגו', אבל יבמה שאינה אסורה
על היבם אלא באיסור לאו, או בעשה, או באיסור שניות דרבנן, היא חולצת
ולא מתייבמת.

כלל אמרו ביבמה: כל שהיא אסור מצוה ואסור קדושה, חולצת ולא
מתייבמת. כלומר איסור מצוה הן שניות⁷⁵ מדברי סופרים, כגון אם אבי
אמו, או אם אביו, א אשת בן בנו, שיבוארו להלן, ואיסור קדושה הן
האסורות בלאו או בעשה, ונאמר באיסורם קדושה, כגון אלמנה לכהן גדול
בין מן הנישואין, שאסורה בעשה ובלא תעשה, ובין מן האירוסין שאין בה
אלא לא תעשה בלבד, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל
ובת ישראל לנתין ולממזר. וכן האסורה ליבם באיסור עשה, חולצת ולא
מתייבמת. וכן סרים אדם – להסוברים שזוקק ליבום – שאסור לבא בקהל,
אינו מייבם, אלא אם כן היתה היבמה גיורת, שהוא מותר בה. וכן האסורה
לו בשאר איסורים שמדברי סופרים, אינה מתייבמת, וכן כתבו ראשונים
שאם נחשד על קרובת אשה, שאסרו עליו חכמים לישאנה, ונפלה לפניו
ליבום, אסור לו לייבמה.

דף נג:

יז. שמצוה לשמוע דברי חכמים

⁷⁴ שו"ע ונו"כ ולבוש אבהע"ז קעד א

⁷⁵ ודינם מבואר בשו"ע אבהע"ז סי' טו והם איסורי קרבה מדרבנן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בית דין⁷⁶ הגדול שבירושלים⁷⁷ הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהן הבטיחה תורה שנאמר (דברים יז פסוק יא) על פי התורה אשר יורוך וגו', זו מצות עשה וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן.

כל מי⁷⁸ שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה⁷⁹ שנאמר (שם) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ושמאל ואין לוקין על לאו זה, מפני שניתן לאזהרת מיתת בית דין, שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק שנאמר (שם פסוק יא) האיש אשר יעשה בדרך וגו'.

אחד הדברים שלמדו אותם מפי השמועה, ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מיי"ג מדות מן המדות שהתורה נדרשת בהן, ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא⁸⁰, ואחד דברים שעשאום סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה כגון שניות לעריות, ושבותי שבת ויו"ט ובשר עוף בחלב וכדומה והן הגזרות והתקנות והמנהגות, כגון נר הנוכה, ושלש תפילות בכל יום, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים, מצות עשה לשמוע להן והעובר על כל אחד מהן עובר⁸¹ בלא תעשה⁸².

⁷⁶ רמב"ם ממרים פ"א ה"א

⁷⁷ משמע שאינו אלא לבי"ד הגדול שבירושלים ולקמן מבואר שנחלקו הראשונים בדבר זה

⁷⁸ שם הלכה ב

⁷⁹ עיין בש"ך יורה דעה סימן רלט ס"ק כ שהביא תשובת מהר"ל ז' חביב סימן ק"ג שכתב דדבר דרבנן המיר מפי מחצי שיעור שאסור מן התורה ועיין שו"ת האלף לך שלמה יו"ד סי' רב ועיין בשו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן קלב.

⁸⁰ וזה הכל הוא פירוש התורה, כמו שידוע כמה דברים דהוי מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים היינו תורה שבעל פה והוא מן התורה כמו ארבע פרשיות בתפילין וארבעה מינים וכדומה

⁸¹ והנה בקרית ספר שחבר הרב מהר"ם טראני ז"ל בתחלת ספרו האריך לתרץ זה וכלל דבריו הם דהחכמים התנו מתחילה שלא יהא עובר על גזירת כעובר על דברי תורה אלא שיהא קל מאד ושילכו בספק דבריהם להקל וכיון שכן אין אנו עוברים על מה שצותה התורה שהתורה לא צותה אלא שישמעו למה שאומרים חכמים ז"ל והם עצמם אמרו שלא ילכו בדבריהם להחמיר אלא להקל ושלא יהא להם עונש כעובר על דברי תורה (לח"מ שם)

⁸² ועיין שו"ת הרשב"א חלק ה סימן רמו"כ כי כל מה שתקנו חכמים, כדת משה וישראל היא. ומי שמקדש את הקמנה, בו בלשון הוא מקדשה. והמעב, שהתורה אמרה: לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך. דרך כלל אמרה תורה, שלא נסור ממה שיגידו לנו, בין בפירושי התורה, בין בתקנותיהם. ומי שאינו שומע להם, עובר על דת הוא". ועיין ברשב"א עירובין טו ב' ד"ה הכי בשם הראב"ד דגזירות דרבנן נמי נקראים הלל"מ "לפי שכל הגזירות שעתידין חכמים לגזור נתגלו לו למשה מסיני"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

הרי הוא אומר⁸³ (שם פסוק יא) על פי התורה אשר יורוך אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן מן הדבר אשר יגידו לך זו הקבלה שקבלו איש מפי איש.

וי"א⁸⁴ שאין הלאו הזה אלא במה שאמרו בפירושי התורה⁸⁵ כגון הדברים הנדרשים בתורה בגזרה שוה או בבנין אב ושאר שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן או

⁸³ שם

⁸⁴ השגות הרמב"ן לספר המצוות שורש א והשיג על הרמב"ם וכתב והנה הרב בונה הומה גבוהה סביב לדברי חכמים אבל היא כפרין נופל נבעה בחומה נשגבה אשר פתאום לפתע יבוא שברה לפי שהיא סברא נפסדת ברוב מקומות בתלמוד. כי הנה לדעתו המשתמש במחובר כגון שנסמך על האילן (בשבת ויו"ט) או שמטלטל המחט מחמה לצל בשבת או שאמר לגוי ועשה (איסור בשבילו) ואפילו הפסיע פסיעה גסה עובר הוא על עשה ועל לא תעשה מן התורה וראוי הוא ללקות מלקות ארבעים אלא שפטרו הרב שם בספר שופטים (שם פ"א ה"ב) מפני שניתן לאזהרת מיתת ב"ד והנה לדבריו לוקה הוא לדעת האומר בתלמוד לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו כמו שהוזכר בפרק מי שהחשיך (קנ"ד ב)."

וכתב שא"כ ראוי לפי דעת הרמב"ם להחמיר מאד בדברי סופרים שכולם תורה הם אין ביניהם שום הפרש ולפ"ז אין בתורה דבר חמור יותר מן השבות של דבריהם מלבד מחוייבי כרתות או מיתות ב"ד אבל חיבי לאוין בתורה לא יהיו חמורים מאיסור דבריהם כיון שכל דין מדבריהם לאו ועשה הם. והקשה ברמב"ן על זה שרבותינו בכל התלמוד אומרים הפך מזה שהרי הם דנין כל דברי סופרים להקל. מהם באיסורין כמו שאמרו (ביצה ג ע"ב, וש"נ) ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא ועיי"ש מה שהאריך

והרמב"ן בעצמו יישב כל הקושיא, שיש קולא בדברי סופרים שוה תנאי ממתקני התקנות עצמם שנלך בדבריהם לקולא להפריש בין דבריהם לדברי תורה, אך כתב שוה דרך עיקש והבעל מגלת אסתר והרבה אחרונים תפסו בדרך הזה וכתבו שדרך זה אין בה עיקש וזה הדרך הנכון, שמתקני התקנות הרשו על זה שכל ספק דבריהם לקולא עיי"ש באריכות וחילוק זה מוכרח לפי הרמב"ם כמי"ש הכתב והקבלה דברים פ"ד פסוק ב "כי אף דכל מילי דרבנן הוא בכלל מ"ע ול"ת דאורייתא, מ"מ לא היו רשאין להשוות דבריהם ולעשותם כשל תורה ממש גם לענין עונשין ולספיקן וכדומה, כי אם לא הבדילו כלל לדינא בין דאורייתא ממש למילי דרבנן, א"כ היו עוברין על לאו דלא תוסיפו על הדבר, כי מאי אהני לן אם יאמרו עד"מ בשר עוף בחלב אינו אסור אלא מדרבנן, אם לא יהיה נ"מ לדינא להקל בו יותר מבשל תורה, אבל כמו שנצטווה הב"ד הגדול לעשות משמרת למשמרת, ומן התורה ניתן הכח לדבריהם להיותם בכלל עשה ול"ת דאורייתא, ככה נצטוו לעשות הבדל מה בין דבריהם לשל תורה, להקל בעונשין ובספיקן וכדומה, דאל"כ היו עוברין על לאו דלא תוסיפו" ועיין קונטרס דברי סופרים – סימן א אות מג שלפי מה שכתבו האחרונים לישב דעת הרמב"ם דס"ל כסברא הנ"ל אשר לא ישרה בעיני הרמב"ן היינו שכך התנו חכמים שלעולם לא אסרו אלא ודאי דדבריהן ולא את ספיקותיהן. ולפ"ז נראה דספיקא דרבנן מותר בתורת ודאי

⁸⁵ והנה אף לדעת הרמב"ן הרבה דיני תורה שנלמדו מ"ג מדות ומפי השמועה חוץ מה שעוברים בלאוים ועשין המיוחדים עוד עוברים בעשה ולא דכאן, וחומר מדבר המפורש בתורה דאינו עובר רק בלאו המיוחד, ובאינו מפורש רק מפי השמועה או מ"ג מדות עוברים בלאו דכאן ג"כ. א"כ נפקא מינה לפי מה דקיי"ל דחולה שיש בו סכנה דמאכילים אותו הקל הקל (יומא פ"ג ע"א), א"כ אם יש איסור מפורש בתורה דהוא בלאו, ואיסור שהוא מפי השמועה דחוץ הלאו המיוחד יש ג"כ עשה ולא תעשה ועשית וגו' ולא תסור וגו', א"כ מאכילין אותו איסור המפורש בתורה דהוא קל מאיסור זה שהוא מפי השמועה. וגם יש נפקא מינה, דידוע דעל לאוים שאין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

במשמעות לשון הכתוב עצמו, וכן במה שקבלו הלכה למשה מסיני שאם יראו הם שזה הדבר אסור או מותר מן התורה לפי מדרש הכתוב, או לפי פירושו, או הלכה מפי השמועה ממש רבינו ולא יעשה כדבריהם, עובר בלאו זה.. אבל התקנות והגזרות שגזרו חכמים למשמרת התורה ולגדר שלה אינם בכלל לאו זהה⁸⁶, אלא רבנן סמכו

בהם מלקות אם עבר אינו פסול לעדות מן התורה עיין בחו"מ סי' ל"ד ס"ב, ומבואר באחרונים שם דעל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אף שאין לוקין מ"מ נפסל לעדות מן התורה דהלאו חמור, א"כ בעבר על לאו שאין בו מלקות צריך לראות אם על לאו המפורש בתורה עבר אינו נפסל, ואם הלאו הוא מפי השמועה או בי"ג מדות א"כ נפסל לעדות דעבר על לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין היינו לאו דלא תסור (מנ"ח שם אות ג): ועיין בקונטרס דברי סופרים שם שהלק על דברי המנ"ח

⁸⁶ ונראה מדברי הרמב"ן שחולק על הרמב"ם בשני דברים (א) דקראי דועשית ככל אשר יורוך ולא תסור דלדעת הרמב"ם קאי קראי גם אמצות ואיסורין דרבנן ומשו"ה מתחייב זקן ממרא עליהן והרמב"ן סובר דלא קאי קרא דולא תסור רק על תורה שבע"פ שהיא דאורייתא ולא על של דבריהן כלל ואין זקן ממרא חייב על של דבריהן הא הדא ועוד, (ב) דנראה מדברי הרמב"ן ממה שהוכיח מדמצינו שדבריהן קלין יותר מדאורייתא שלדבריו אין בדבריהן שום דאורייתא כלל ולכאורה לדעת הרמב"ן לא נצטוינו כלל מן התורה לשמוע לדברי חכמים: ותימה גדולה לומר כן דא"כ מאיזה טעם אנו חייבין לשמוע להן ושלא לעבור על דבריהן אחרי שאין לנו שום צווי בתורה ע"ז לא מקרא ולא מהלכה ולא מסברא דאם נאמר שהסברא נותנת כן הדר הו"ל דאורייתא כדאמרינן בכל דוכתי הא ל"ל קרא סברא היא אלמא דסברא וקרא חד דינא להן. קונטרס דברי סופרים סי' א אות יד – טו ועיי"ש אות לב שכתב ושמעתי ממו"ר הג"ר חיים הלוי זצ"ל מבריסק לפרש דעת הרמב"ן הנ"ל דנהי נמי שנצטוינו בסיני לשמוע לדברי חכמים והעובר על דבריהן עובר על הציווי הזה אבל אין בהן איסור מצד עצמן ולדוגמא שבות דדבריהן אין בהן מדאורייתא איסור שבת כלל וכן שניות לעריות מדאורייתא אינן איסור ביאה אלא שיש ציווי כללי מדאורייתא שלא לעבור על דבריהן [ולדוגמא במלך שאסור להמרות את פיו] והרמב"ם ס"ל דיש על כל דבר של דבריהם איסורו המיוחד כגון איסור ארוסתו בבית חמיו הוא מדאורייתא מאיסורי ביאה [ומה"ט אין המים בודקין את אשתו] וכן איסורי דרבנן שבג' דברים החמורין הוויין מאביריהו וזהו טעם פלוגתתן לענין אם נעשה זקן ממרא באיסור חמין דרבנן דלהרמב"ם הוא איסור חמין וחמין הוא דבר שיש בו כרת אם הוא חמין דאורייתא. ולהרמב"ן אין זה איסור חמין כלל ואינו שייך להכרת שיש באיסור חמין עכ"ד: ועיי"ש מה שהאריך עוד ועיין משי"כ בקובץ ביאורים על שב שמעתתא אות ט שכתב על קושיא זו ודבר זה שאלתי מאת מורי הרה"ג ר' שמעון הכהן שלימ"א, והשיב לי, דלדעת הרמב"ן ז"ל מה שאנו צריכין לקיים דברי חז"ל הוא מן הסברא, דהא כל מה שאסרו חכמים הלא היה להם טעם מספיק על זה, וא"כ מן הטעם הזה בעצמו אנו מוזהרין שלא לעבור על איסורן, אלא שהטעם הזה אינו מספיק אלא לודאן ולא לספיקן. ולדוגמא, כשאסרו חז"ל שניות כדי להתרחק מן העריות א"כ מן הטעם הזה אנו צריכין להתרחק מן השניות, אבל להתרחק בשביל זה מספק שניה, זה אין הסברא מחייבתנו ומש"ה ספק שניה מותרת עכ"ל.)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דבריהם על פסוק זה⁸⁷, ואינו אל אסמכתא בעלמא⁸⁸. וכל שכן שהעובר באחת מהן על דעת שהוא עושה איסור שאינו עובר בלאו הזה ואינו בכלל דין פרשה זו כלל.

י"א⁸⁹ שאין לאו ועשה אלו אמורים אלא בעובר על דברי בית דין הגדול שבירושלים משום דכתיב (שם פסוק י) וְעֲשִׂיתָ עַל פִּי הַדִּבֶּר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא, אבל מה

⁸⁷ וכתב הרמב"ן שם "ועוד אודיעך כי המצות שחדשו אותן החכמים או הנביאים כגון נר הנוכה ומקרא מגלה אינן באין בסמך הזה. והטעם בזה ברור לפי שהדברים שהם מוסיפין במצות התורה עצמן כעין פירוש התורה הוא שהם ז"ל אומרים כל צמר ופשתים הוא כלאים וכל שבות הוא מלאכה וכיוצא באלו שאילו היה דעתם כן היינו חייבין להאמין אותם מזה הלאו בודאי שהוא מחייב אותנו להאמין בתורה כפי הפירוש שיפרשו הם. אבל כשאומרים הדליקו נר הנכה אין אדם יכול להסמיכו על זה הלאו בשום עניין שאין זה בא בכלל הכתוב שאמר כי יפלא ממך דבר למשפט אלא בכלל שאל אביך ויגידך וקניך ויאמרו לך שהיא צוואה לקבל מן הזקנים על הכלל" ועיין שו"ת אבני נזר חלק י"ד סימן קכז אות ד שכתב "והנה חילוק יש בין תקנה שאינו אמו דאורייתא דזה איסורו נסמך רק על לא תסור. אבל אותו שיש בו סייג לתורה נסמך על קרא דושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרת. ועיין מ"ז (יו"ד סי' רכ"ח ס"ק מ"ב). ועל כרחיך בדרבנן שאין איסורו רק משום לא תסור אין איסורו בעצמו. רק ההסרה מדברי חכמים. והקמן אם עושה האיסור דרבנן אינו סר כלל מדברי חכמים. שאם ישאל לחכמים יאמרו לו מותר אתה. נמצא שאינו עושה מה שנאסר לגדול. שלגדול לא נאסר רק ההסרה מדברי חכמים והקמן אינו סר. על כן אין בזה משום להזהיר גדולים על הקטנים. אך דרבנן שהוא סייג לתורה דהאיסור מדכתיב עשו משמרת שכח בידם לעשות איסור הוי איסור בעצם. ויש בו משום להזהיר גדולים על הקטנים. ולפי זה חלב שנחלב שנאסר משום משקין שזבו גזירה שמא יחלוב יאסר אפי' לקמן שצריך להאכילו חלב שנחלב בשבת. אך אין זה ברור אצלי לדינא. והמיקל לא הפסיד":

⁸⁸ עוד אני מסייע על יד הרמב"ן ז"ל במה שחולק על הרמב"ם ז"ל וחוק סברתו בראיות גדולות הלא הם כתובות על ספר המצות שלו ולפי דעתי שכה אחרת שקולה כנגד כלם והוא שאם איסורא דרבנן הוא נכלל בלאו דלא תסור א"כ הנשבע לעבור על דבר אחד מדברי סופרים כגון לאכול בתשעה באב או בשאר צומות או לעשות בשבת שבות מדבריה' וכיוצא בזה לא היתה השבועה ראויה לחול עליו כמו הנשבע לעבור על דבר תורה משום דמושבוע ועומד מהר סיני הוא שהרי בכלל לאו דלא תסור הם כל איסורי סופרים לפי דעתו ז"ל והדבר ידוע שהשבועה חלה על איסורין דרבנן דלאו מושבע מהר סיני קרינא ביה והכי איתה בהדיא בפ' שבועות שתיים (כ"ג ע"ב) ובפרק יום הכפורים (ע"ג ע"ב) דוק ותשכח: (שו"ת תשב"ץ חלק א סימן קמא אמנם עיין יו"ד סי' רלט ובש"ך שם ס"ק כ שנחלקו בזה הראשונים)

⁸⁹ וכן משמע ביראים שצח וז"ל "לא תסור מכל הדברים. הזהיר הבורא יתברך שלא לסור מדברי בית דין הגדול שבירושלים וכו' וכבר פירשנו למעלה במשפט זקן ממרא [סי' ר"מ] מנין לנו שבב"ד שבלשכת הגזית הכתוב מדבר ולא זה ניתן לאזהרת מיתת ב"ד זקן ממרא ונראה הדבר שאינו עומד כי אם [על] מופלא שבב"ד ומן הדין לא היה לנו למנותו בחייבי לאוין" וכן ברמב"ן עה"ת בפסוק זה וז"ל דברים פי"ז פס' יא "והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הנולדים, והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות המקרא או כוונתה, כי על הדעת שלהם הוא נותן (ס"א לנו) להם התורה, אפילו יהיה בעיניך כמחליף הימין בשמאל", וכו' אמנם עיין בהקדמת הרמב"ם ליד שמשמע שהוא גם על תקנות שנתקנו עד התימת התלמוד כיון שנתקנו ע"י רוב או כל חכמי ישראל משא"כ אחרי התימת התלמוד אינם מחייבים אלא לאותה שעה ולא לדורות ואין בזה לא תסור אא"כ היו רוב חכמי ישראל ועיין מנחת חינוך מצוה תצה אות ג שדייק ג"כ מדברי הרמב"ם, שהוא דוקא בבית דין הגדול שבירושלים וגם דין זה דוקא ממרא הוא דוקא בבית דין זה, אבל לאחר שבטל בית דין הגדול מלשכת הגזית, בבית דין בכל דור משמע שאינו עובר אם עוברים על דבריהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שגזרו ב"ד הגדול דיבנה ודאושא וכו' ופשיטא אם גזרו חכמי התלמוד אחר שבטל הב"ד הגדול לגמרי⁹⁰ אינן בכלל לאו דלא תסור אלא אסמכתא בעלמא⁹¹. וי"א⁹² שנוהגים בכל מקום ובכל זמן וחובה עלינו לשמוע לדברי חכמינו הקדמונים ואל גדולינו בחכמת התורה ושופטינו שבדורנו.

⁹⁰ כמ"ש הרמב"ם בהקדמת חיבורו שב"ד הגדול של ע"א בטל כמה שנים קודם חבור התלמוד

⁹¹ מרגניתא טבא על ספר המצוות אות ה

⁹² וז"ל החינוך מצוה תצו "ובכלל המצוה ג"כ לשמוע ולעשות בכל זמן כמצות השופט החכם הגדול וכו' ועובר על זה ואינו שומע לעצת הגדולים שבדורו וכו', ונוהגת מצוה זו לענין זקן ממרא בזמן הבית, ולענין החיוב עלינו לשמוע לדברי חכמינו הקדמונים ואל גדולינו בחכמת התורה ושופטינו שבדורנו נוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות". ועיין מנחת חינוך שם אות ג דייק נמי מהקדמת הרמב"ם הנ"ל כדברי החינוך וכתב, "ובודאי מצאו באיזה מקום" ועיין קונטרס דברי סופרים סי' ב אות אות ב שדייק מדברי הרמב"ם בהקדמתו לס' היד שכתב וז"ל "אבל כל הדברים שבגמרא הבבלי חייבין כל ישראל ללכת בהן וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמי הגמרא ולגזור גזירותם וללכת בתקנותם הואיל וכל אותם הדברים שבגמרא הסכימו עליהם כל חכמי ישראל ואותם החכמים שהתקינו או שגזרו או שהנהיגו או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא הם כל חכמי ישראל או רובם והם שמעו הקבלה בעקרי התורה כולה דור אחר דור עד מרע"ה" עכ"ל שהסכמת כל חכמי ישראל או רובן יש להן הכח של ב"ד הגדול וחייבין כל ישראל לשמוע להן כמו לב"ד הגדול ואף דבב"ד הגדול גופא קיי"ל שהמקום גורם היינו דגוה"כ הוא דכשאינן במקומן אינן נחשבינן לב"ד של כל ישראל שהרי אינן אלא שבעים ואחד והם מיעוטא דמיעוטא נגד כל חכמי ישראל ורק כשהם במקומם בלשכת הגזית אז הם ב"ד של כל ישראל וכל זה הוא רק בב"ד של שבעים ואחד דהם מיעוטן של חכמים אבל קיבוץ כל חכמי ישראל או רובן בכל מקום שהם הם ב"ד של כל ישראל מאליהן וכתב עוד ונראה דקיבוץ כל חכמי ישראל יש לו כח של ב"ד הגדול אפילו בזמן דליכא סמוכין דהא בשעת חתימת התלמוד כבר בטלה הסמיכה ומ"מ חייבין כל ישראל לשמוע להן דכיון דאמרה תורה אין לך אלא שופט אשר בימך ואין לנו שופט אחר אלא הסכמת כל חכמי ישראל שבאותו הדור הראויין להוראה ע"כ עליהן צוה תורה לשמוע להן (ועיי"ש שהביא מדברי הרמב"ם שיש כח ביד ב"ד שבישראל לסמוך החכמים ועיי"ש שהביא שבריי"ף שילחי עירובין שכתב דכתלמודא דידן קיי"ל נגד הירושלמי משום דבתרא הוא ולכאורה לפי הנ"ל אין צורך למעם הזה אלא דתלמוד בבלי שהיתה חתימתו בקיבוץ כל חכמי ישראל יש לו כח של בית דין הגדול משא"כ בתלמוד ירושלמי שלא מצינו שהיתה חתימתו בקיבוץ כל חכמי ישראל אין לו הכח הזה וממילא א"א לפסוק כהירושלמי נגד הבבלי ונראה מזה כדברי הרמב"ם הנ"ל שהדבר תלוי בחכמי ארץ ישראל ומסתמא היתה חתימת הירושלמי בקיבוץ כל חכמי ארץ ישראל וא"כ יש גם להירושלמי הכח של ב"ד הגדול ועל כן הוצרך הרי"ף לפרש המעם בהא דקיי"ל כהבבלי משום דהוא בתרא והלכתא כבתרא): ועיין בפתחי תשובה יו"ד סי' רלט ס"ק ד שהביא דעת הרדב"ז חלק ב סימן תשלד שגם לדעות הסוברות ששבועה אינה חלה לבטל איסורים דרבנן מודים הם דלא אלים תקנתא דרבנן גרשום כאיסורין דרבנן והיילא שבועה ובשורת הר"ן סימן ל"ח כתב להיפך ולכאורה כיון שהוא על דעת כל חכמי ישראל דינו כתקנתא דרבנן אמנם עיין ברדב"ז חלק ד סימן קמה וז"ל "שהרי הוא עובר משום לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך וגו' דכל גזרות דרבנן אהאי קרא אסמכוהו" משמע קצת דס"ל כדעת הרמב"ן ולהכי אין לחרם דרבנן גרשום דין דלא תסור וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

